

VOHUNI INDUSTRIJSKIH BARONOV NA DELU MED DE- LAVCI V TEKSTILNI STAVKI

Podjetniki so izročili vohonom ključ za medsebojno spoznavanje. — Ti vohuni otežkočujejo položaj stavkarjev.

Chicago, Ill. — "New York Evening Graphic" je prinesel v pondeljkovi izdaji zelo važno vest izpod peresa John L. Spivaka, ki pripoveduje, kako so delavski vohuni na delu med tekstilnimi stavkarji v Passaicu, Cliftonu in Garfieldu, N. J. Ti vohuni se mešajo med delavce, ki so na stavki in ki so ostali na delu. Te špijone so najele detektivske privatne agencije, ki so jih zopet najeli tovarniški podjetniki. To špijonsko delo imenujejo "delo za poameričanje tujcemcev". Samo posebi se razume, da to ime služi le za ščit, da se pravi namen prikrije, zakaj so najeli privatne detektive. Ti detektivi in vohuni morajo vsak dan dvakrat poročati o položaju v delavnicah, v katerih niso delavci zastavkali. Med dvajset tisoč stavkarjev se nahajajo tudi vohuni. Ti se pomešajo med stavkajoče delavce, da izvohajo, kakšen duh vlada med njimi, kaj mislijo itd. Tovarniški podjetniki plačajo vsako leto precejšnje vsote privatnim detektivskim agencijam, da najamejo moške in ženske, ki poročajo vestno, kaj se godi v vsakem departmentu. Vohunom je ukazano zelo strogo, da naj pa-

Debata o cucjih v francoski zbornici

Poslanci so se prepirali, če je cucelj dober za otrokovo zdravje — medtem pa frank pada nižje in nižje.

Pariz, 25. marca. — Medtem ko vrednost franka pada vedno nižje — večeraj je pariška borza notirala 28 frankov in 67 centimov za dolar — je večeraj v zbornici divjala ljuta debata o cucjih za dojenčke. Dr. Pinard, dekan zbornice, je predlagal, da je potreben zakon, ki prepove materam dajati cucelj otrokom. Govornik je v dolgem govoru utemeljil svoj predlog, da je cucelj, ki sicer umirja dete, da ne joka, zelo nevaren, ker se na njem nabirajo bolezenski bacili in pridejo v otrokova usta. Velika umrljivost med dojenčki v Franciji izvira iz cucelja. Dol a cucelj!

Minister za higijeno je odobril predlog. Komunistični poslanec Clamamus je omenil, da je sovjetska vlada tudi že davno odpravila strašne cuclje.

Opozicija se pa ni dala pobiti. Nasprotniki predloga so kričali, da bo dete sesalo kaj drugega, če nima cucelja iz gumija. "Otroci vedno sesajo, če ne cucelja, pa palec roke ali noge, vogač, srajčice, pisko ali karsikoli. Ali je to bolj čisto? Mar na palcu, obliki in piski ni bacilov? Stara resnica je, da vsako dete prejalej požre pek smeti in razne nesnage" — je grmel nasprotni govornik.

Medtem ko so poslanci živo debatirali o cucljah, je Briand molče sedel, podpiral glavo z desnico in si belil možgane, kako bodo ti poslanci glasovali o njegovi finančni reformi, ki še vedno čaka rešitve.

STAVKA DEČKOV PRI STANDARD OIL DRUŽBI

Bayonne, N. J. — V tovarni Standard Oil družbe v Bayonu, N. J., je zastavkalo 150 dečkov. Dečki zahtevajo, da se jim poviša mezdja od 32 na 36 centov. Stavka dečkov je povzročila, da mora 1.400 delavcev počivati.

Dečki izjavljajo, da jim družba ni hotela povišati mezde in jih je pričela nadomeščati z delavkami. Počasi bi seveda še dečke odslavila in jih nadomestila s cenejšimi močmi, to je z delavkami.

Slavka odpošiljatelj udarila pittsburske liste

Listi ne odhajajo na pošto. — Izdajatelj nočejo priznati uniže.

Pittsburgh, Pa. — Odpošiljateljci časnikov so v Pittsburghu 100-odstotno organizirani. Ko so izdelali svojo organizacijo, so predložili časnikarskim izdajateljem svoje zahteve. Oni zahtevajo priznanje unije in take razmere pri delu, kot so uvedene v organiziranih delavnicah. Časnikarski izdajatelji so pa zahteve odklonili in posledica njih postopanja je stavka. Časniki "Pittsburgh Gazette", "Times", "Press", "Sun" in "Telegraph" se ne eksplodirajo, ker ni nikogar, ki bi jih odpošiljal naročnikom. Časnikarski izdajatelji iščejo stavkavke in dajejo jim raznovrstne obljube.

Francija se pogaja s Krimom

Rifijski vodja je dal zadnje pogoje.

Pariz, 25. marca. — Francoska vlada je prejela od Abdel Krime, voditelja rebelnih Rifijske v Maroku, nove mirovne pogoje. Krim sporoča Franciji, da to so njegovi zadnji pogoji in če bodo zavrnjeni, je pripravljen na vojno, pa naj traja kolikor let hoče. Krim ponovno zahteva avtonomijo za Rif, pripravljen pa je odstopiti teritorij do Tetuana.

Francoska vlada se resno zanimala za te pogoje. Čeprav imajo Spanci in Francozi skupaj 300.000 mož v Maroku, Krim pa le 40.000, je Francija sita kampanje, ker jo stane preveč denarja.

DRŽAVNA ZBORNICA JE ODKLONILA VAŽNO SOCIALNO REFORMO.

Boston, Mass. — Državna zbornica je odklonila vse predloge, ki dajejo podporo starim in za delo nesposobnim delavcem. Ta odklonitev pove delavcem, kaj imajo storiti v jeseni, ko bodo volili poslance v legislaturno zbornico.

NELLON ŽELI HIDRO-ELEKTRIČNE NAPRAVE V ROKAH MAGNATOV

To željo je izrekel tudi glede Boulder Canyon. — On je nasprotnik vsake splošne ljudske lastnine.

Washington, D. C. — Zakladniški tajnik Mellon je pisal zborničnemu odseku za umetno namakanje zemlje, ki ima odločati glede jezja Boulder Canyon v reki Colorado, da se ne strinja, da postane hidro-električna naprava v Boulder Canyonu splošna ljudska lastnina. To pomeni, da on ni zato, da je ta hidro-električna naprava lastnina vlade in da jo vlada v prid ameriškega ljudstva obratuje. Njegovo mnenje je, da privatni kapitalisti založe tistih 125 milijonov dolarjev, ki so potrebni za gradnjo in obratovanje tega podjetja. On prizna, da bo prizadet glede te hidro-električne naprave sedem držav, in je zaradi tega lahko iz-

RAZSTRELA NA PARNIKU.

Enajst mrtvih.

Grimsby, Anglija. — Na tovarnem parniku "Salmonby" je eksplodiral parni kotli, ko se je parnik nahajal pred Spurnheadom. Njegovo močvilo je štelo trinajst oseb, od katerih jih je enajst bilo ubitih. Parnik je šel na dno.

Boj proti smrtni kazni v Nebraska.

Lincoln, Neb. — Tukaj se je organiziral odbor za vso državo z namenom, da nabere 35.000 podpisov za iniciiranje predloga na temelju državne ustave za odpravo smrtnih kazni v Nebraska. V legislaturi je opozicija proti predlogu.

MATTEOTTI- JEVI MORILCI POVELICANI

Fašistovski farjski sodišče je oprostilo dva in obdržalo tri v kratkem zaporu. Nato je padel zastor zadnjega dejanja komedije.

Chieti, Italija, 25. marca. — Proces proti morilecem socialističnega poslanca Giacoma Matteottija je bil končan tako kakor so hoteli fašisti.

Amerigo Dumini, Amelto Poveromo in Albino Volpi so bili spoznani krivim ugrabljenja in iz tega nenamena sledeče smrti Matteottija, ostala dva obtožena, Viola in Malacra, sta pa bila oproščena. Porota je sprejela evidenco zagovornišva, da je Matteotti umrl po neareti, ker se je preveč otepal ugrabitve.

Sodišče je obsodilo trojico na pet let zapore. Od te kazni se pa takoj odbije pomilostenje na podlagi kraljeve amnestije, ki je bila podeljena ob petindvajsetletnici vladanja, ter čas zapore, ki so ga obtoženci prestali do obravnave. Presedeti morajo torej še vsak dva meseca in šest dni. Poleg tega je sodišče naložilo, da morajo obsojenci plačati odškodnino družini Matteottija.

Fašizem je torej siljano zmagal v tem procesu.

Roberto Farinacci, glavni tajnik fašistovske stranke in glavni zagovornik morilcev, je v svojem zaključnem govoru na poroto dejal, da sta Matteotti in njegova stranka zakrivila v enem letu smrt Casalinia in 62 drugih črnih srčih — in smrt teh žrtev mora biti maščevana.

Naval na Peking

Revolucionarni dijaki zopet demonstrirajo in vlada se je za-barikadirala.

Peking, 25. marca. — Naval militarističnih zaveznikov na Peking se pričakuje vsak čas. Upanje vlade in tujcemcev, da se okupacija glavnega mesta izvrši brez boja, je izginilo večeraj, ko je general Feng sklenil, da bo branil Peking z orožjem. Kuomintangske čete so formirale obrambne črte na treh straneh mesta. Velika množica Kitajcev se je zatekla v oddale veleposlaništev v zavetje.

Dijaki so večeraj ponovno demonstrirali proti vladi, ko se je vršil pogreb dijaških žrtev iz gredov zadnjega tedna. Ministri, ki so se bili napada, so za-barikadirali svoje hiše z žakiji peska.

Nemška vlada postavlja Chamberlaina na laž

Objavila je korespondenco z Brazilijo, da pokaže, da je angleški zunanji minister zavajal dejstva v zbornici.

Berlin, 25. marca. — Nemška vlada je večeraj brž objavila diplomatsko korespondenco z Brazilijo, ligo narodov in z drugimi deželami z namenom, da pokaže, da je angleški zunanji minister Chamberlain v torek poročal neresnico v parlamentu, ko je govoril o zahtevnih pogajanjih v Zenevi pred zadnjim izrednim zasedanjem lige. Iz korespondence je razvidno, da je brazilska vlada izrekla željo, da bi rada videla Nemčijo v ligi narodov in da ne nasprotuje, če Nemčija dobi stalni sedež v svetu. Nemčija smatra, da je Brazilija prelomila besedo na pritisk onih držav, ki so hotele imeti Poljsko v svetu.

KRVAVA STATISTIKA.

Chicago. — Število letošnjih žrtev avtomobilskih nezgod je do 25. marca poskočilo na 174.

Debata o pijanosti v poslanški zbornici

Newyorški kongresnik je ostro kritiziral duhovščino in rekel: "Duhovščina vsake vrste naj drži roke proč od vladnih zadev."

Washington, D. C. — V sredo je bil zopet vihar v obeh kongresnih zbornicah glede prohibicije. V senatu so se kregali radi javnega zasliševanja o moških predlogih, v nižji zbornici je pa kongresnik O'Connor, moški demokrat iz New Yorka, grmel proti duhovščini, ki fanatično lomi kopja za prohibicijo. Na piko je vzel predvsem dr. Wilsona, tajnika metodistskega odbora za prohibicijo in javno moralo, ki je pred par dnevi izjavil, da so pred prohibicijo prihajali v kongres sami pijanci, ki so bili tako pijani na sejah, da so jih morali zbornični redarji nositi iz zbornice.

O'Connor je arditno dejal, da je dr. Wilson najpogostejši lažnik pod solncem. Suhači so takoj skočili pokonci v obrambo pastora. Blanton iz Texasa je sklenil roki kakor k molitvi, zavil očel k stropu in dejal: "Moj Bog, da se kaj takega reče o kristjanskem ministru, ministru svetega evangelijskega!"

"Minister gor ali dol", je siknil nazaj O'Connor. "Tega velikega problema (prohibicije) ne bodo rešili mali in plitvi ljudje in ne demagogi. Ne bo ga rešila duhovščina, ne reverend Wilson, ne reverend Anderson in noben prelat. To je problem vlade in avobodnega ljudstva, to ni problem javne morale. Duhovščina naj se drži svoje priprave in naj drži roke proč od vlade."

86 oseb utonilo v Braziliji

Rio De Janeiro, Brazilija, 25. marca. — Parnik "Paes de Carvalho" se je večeraj potopil v reki Solimoes v gornjem Amazonu blizu Manausa, ko je eksplodiral parni kotli. Kapitan, prvi in drugi strojevodja ter 83 pasažirjev je utonilo; 86 oseb se je rešilo.

ŽELEZNIČARJI SKRBE ZA VARNOST ŽELEZNIŠKEGA OBRATA V DEŽELI

Organizacije so prisilile malomarno družbo povečati število vlakospremnega osebja. — Znižati je morala tudi število voz pri tovrnem vlaku.

Harrisburg, Pa. — Organizacije železniških zaviračev, sprevednikov, strojevodij in kurjarov so se pritožile pri komisiji za javno službo, da Monongahela železniška družba ima pri tovrnih vlakih premalo vlakospremnega osebja in da imajo tovrni vlaki preveč voz. Ta železniška družba prevaža v okraju Fayette mehki premog do meje Zgornje Virginije. Njeni tovrni vlaki so vlekli po šestdeset naloženih tovrnih voz. Vlakospremnost o-

BOJE SE STRELJATI ALIGATORJE.

Najedli so se dinamita.

Beaumont, Tex. — V okraju Cameron, ki se nahaja v Louisiani, so dozdaj hodili prav pridno na več ali manj nevarni aligatorjski lov. Ta veliki kušar se drži po ondodnih močvirjih in pridno zalezuje moškotne podgane, katerih kože so drage. Zdjaj pa ni več ta lov priljubljen. V teh močvirjih so ofjni delavci iskali olje. Imeli so tudi dinamit, po katerem so prav pridno segali aligatorji, kadar niso imeli kaj drugega jesti.

Ko so raztelesili velikega aligatorja, so našli v njegovem trebuhu nekaj dinamitnih palčic.

Zdjaj lovci ugibajo, kaj bi se bilo zgodilo, ako bi bila krogla zadela dinamit v aligatorjevem želodcu.

"AMERIKA DOBI VSE, KAR NEMČIJA PLAČA," PRAVI AN- GLEŠKI FINANČNI MINISTER

Angleški finančni minister je v je silovito napadel finančno zbornici kritiziral Združene države radi terjanja vojnih dolgov. Tri angleške generacije morajo plačevati Ameriki pol milijona dolarjev dnevno.

London, 25. marca. — V angleškem parlamentu so bila večeraj ameriška posojila na dnevnem redu. Finančni minister Churchill je rekel, da Amerika pobere vso vojno odškodnino, ki jo plačuje Nemčija zaveznikom.

"Velika Britanija se je obvezala plačevati Združenim državam 100.000 sterlingskih funtov (\$500.000) dnevno skoli več kot tri generacije. Takega plačevanja še ni bilo v zgodovini. Čeprav Francija prejema največ odškodnine od Nemčije in še ne plačuje niti centa nikomur, dobiva Amerika že danes od Evrope toliko kolikor znašajo vsa plačila Nemčije zaveznikom", je rekel Churchill.

Debato o vojnih dolgovih je sprožil Philip Snowden, socialist in bivši finančni minister v MacDonaldovi delavski vladi, ki je silovito napadel finančno zbornici kritiziral Združene države radi terjanja vojnih dolgov. Tri angleške generacije morajo plačevati Ameriki pol milijona dolarjev dnevno.

Prvi korak k trgovskim odnošajem z Rusijo

Newyorški kongresnik je predložil v zbornici tozadevno resolucijo.

Washington, D. C. — Kongresnik Hamilton Fish (republikanec) iz New Yorka je v sredo predložil v poslanški zbornici resolucijo, ki nalaga predsedniku Coolidge, da imenuje komisijo, katere naj izdela načrt za upostavljanje direktnih trgovskih stikov s sovjetsko Rusijo. Resolucija ne daje diplomatskega priznanja Uniji sovjetskih republik.

ŽELEZNIČARJI SKRBE ZA VARNOST ŽELEZNIŠKEGA OBRATA V DEŽELI

sojbe je pa štelo le po pet oseb. Zakon, ki pravi, da mora vsak vlak imeti polnoštevilno vlakospremnost osebja, je bil preklanc dne 5. maja 1921. Železniška družba je pustila pri vlaku šest oseb, a je tudi pomnožila število voz od 30 na šestdeset pri vlaku. Dne 8. junija 1925 je pa znižala število osebja pri vlaku od šest na pet. Železnišarke organizacije so se izjavile, da tako ravnanje lahko povzroči veliko nezgodo.

Pritožba je imela ta uspeh, da je zdaj dovoljenih le trideset voz pri enem vlaku, katerega vlakospremnost osebja mora obdati iz šest oseb. Znižano je torej število voz in povišano število vlakospremnega osebja.

ZAKONSKEGA JARMA SITI LJUDJE NE BODO VEČ HO- DILI V PARIZ IN RENO.

Ostali bodo lahko doma in se ločili.

El Paso, Tex. — Ljudje bodo lahko živeli v New Yorku, Chicagu ali katerem drugem mestu, zakonsko ločitev bodo pa dobili v mehiški provinci Sonori po novem zakonu za zakonsko ločitev. Ta novi zakon za zakonsko ločitev bo delal veliko konkurenco Parizu in Renu. Tako izjavlja newyorški advokat Maxwell, ki se je ravnokar vrnil iz Nogalesa v Sonori domov, kjer je študiral novo postavbo za zakonsko ločitev.

Pronašel je, da postava za zakonsko ločitev ne zahteva, da bi moral oni, ki se želi zakonsko ločiti, živeti v Sonori. Pronašel je, da je priznanih dvajset vzrokov za zakonsko ločitev in da zakonska ločitev stane toliko kot vojna iz New Yorka v Pariz.

Neka druga privlačna reč je ta, da se ločeni par lahko takoj po razporki poroči, ako je štel 300 dni ločen, preden je bila izrečena razporka. Razporka uveljavlja zaščito otroci, ki so bili rojeni po razporki.

Cemu hoditi v Pariz in Reno, ko je tam treba bivati šest mesecev, preden je izrečena razporka, ko se lahko dobi v Sonori na veliko bolj udoben način? Zaprstili se ni treba združevati z držav, ker zadostuje tanka zastopnik.

Maxwell meni, da vsi stroški ne znesejo več kot pet sto dolarjev.

za zakonsko ločitev in da zakonska ločitev stane toliko kot vojna iz New Yorka v Pariz.

Neka druga privlačna reč je ta, da se ločeni par lahko takoj po razporki poroči, ako je štel 300 dni ločen, preden je bila izrečena razporka. Razporka uveljavlja zaščito otroci, ki so bili rojeni po razporki.

Cemu hoditi v Pariz in Reno, ko je tam treba bivati šest mesecev, preden je izrečena razporka, ko se lahko dobi v Sonori na veliko bolj udoben način? Zaprstili se ni treba združevati z držav, ker zadostuje tanka zastopnik.

Maxwell meni, da vsi stroški ne znesejo več kot pet sto dolarjev.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena glasila po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Ciano \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA".

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepu n. pr. (Feb. 28, 1926) poleg vašega imena na naših pismih, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da ne vam ne utajati list.

FARSA PRED ITALJANSKIM SODIŠČEM.

Pred italjanskim sodiščem v Chietiju, ki leži v Abrucih, se je končala farsa, kakršno svet še ni videl. Abruci so znani iz preteklosti kot torišče banditov in razbojnikov. Ampak od zdaj naprej bo poznana resnica, da je abruško mestice služilo za odigravanje sodnijske farse, ki je imela edini namen prikriti enega izmed najgrših, ostudnejših in najstrašnejših fašistovskih zločinov, nad katerim se zgraža ves civilizirani svet.

Morilec in napadalec na socialističnega poslance Matteottija so bili svoji lastni tožitelji. Ali je kaj takega že znano v zgodovini pravosodnega postopanja? Namen takega postopanja je potlačiti resnico o vzrokih umora in kdo je najmlajši in kdo je imel velik interes na tem, da se socialističnemu poslancu Matteottiju za vselej utihnejo njegova usta.

Preiskovalni sodnik Tangredi se je zdel fašistom prevesten, ker je hotel dognati resnico. Preden je pričela obravnava, je bila preiskava odvzeta iz rok tega sodnika. Ampak delo, ki ga je izvršil ta sodnik, se ne more prikriti.

Fašistovski zločinci so hoteli dokazati, da je Matteotti umrl zaradi krvavenja. Ustrašili se je po izpovedi fašistovskih morilcev tako, ko so ga ugrabili, da mu je pričelo srce iz strahu krvaveti. Raztelesenje mrtvega Matteottija pa dokazuje, da je bil Matteotti popolnoma zdrav in da ni nikdar v svojem življenju krvavel.

Najeti fašistovski morilec Viola, Volpi in Poveromo priznajo, da je bil Matteotti brutalno umorjen v avtu. Dokazano je, da je na stotine ljudi videlo ugrabljenje Matteottija, toda bili so se pomagali socialističnemu poslancu, ki je klical na pomoč, ker bi jih zadela bodala fašistovskih morilcev.

Pri obravnavi se je izpovedalo, da je Matteotti občeval z najnižjimi značajmi iz človeških nižin. Zaradi tega, ga je morala policija vedno opazovati. To so izpovedali agenti-provokatorji, ki se dobe pri vsakem narodu in katerim je toliko po krivem prisiči, kakor lačnemu človeku snesti kos kruha, da umažejo spomin na umorjenega Matteottija. Ampak ti agentje-provokatorji so pozabili povedati, kje je bila policija, ko so fašistovski morilec napadli Matteottija in je on klical na pomoč. Tako so se agentje-provokatorji ujeli v mreži svojih lastnih laži. Mesto da so policijo oprali, so jo pa očrnil, da je bila v zvezi s fašistovskimi morilci in da ni hotela nalašč slišati Matteottija, ko je klical na pomoč proti napadalcem.

Celo analfabetom v Abrucih se je zdela komedija preneumna. Prvi dan je bilo veliko poslušalcev iz okolice. Ampak med sabo go šepetali drug drugemu na uho, da je pravosodno postopanje proti Matteottijevim morilecem velika farsa. Kasneje so ostajali ti ljudje proč in tako pokazali, da nečje prisostvovati navadni pravosodni farsli.

Zagovorniki fašistovskih morilcev so se trudili dokazati, da ni bil Matteottijev umor izvršen iz političnih nagibov. Toda celo navadno in preprosto ljudstvo, ki malo razume o politični igri, se vprašuje, ako ni bil Matteotti umorjen iz političnih motivov, zakaj se je Roberto Farinacci toliko zanimal za morilec? Roberto Farinacci je glavni tajnik fašistovske stranke in njegova naloga je, da prepriča, da najmanjši sum odpade, da je bil Mussolini v zvezi z morilci. To se Farinacciju ne bo posrečilo, kajti po umoru se je morilec Dumini vrnil takoj v Rim in prinesel osebno Filipello potni list umorjenega Matteottija z besedami: "Tukaj je, storili smo to zaradi njega." To se je izvršilo še isto noč po izvršenem umoru.

Te resnice tudi Farinaccijeva prekanjenost ni utajila.

Samoposebi se razume, da Matteottijevi morileci niso bili hudo kaznovani. Kmetje, ki so sedeli tam kot porotniki, so se bali fašistovske maščevalne roke. Sodnik in javni tožitelj sta bila naklonjena fašistom. Porotniki so dobro občutili, da ne bodo dolgo časa tlačili trave, ako jih obsodijo radi zavrtnega umora. Dva morilec sta bila oproščena, trije bodo pa še sedeli po 2 meseca in 6 dni v zaporu. Italijanska justica, zagradi si obraz! Ampak ta farsa ne bo oprala Mussolinija pred razumnim svetom obtožbe, da je imel stike s Matteottijevimi morilci.

Kutarji, kdo vam je dal pooblastilo?

Kutaraki diktatorji, ki so pod svojo absolutno pest spravili katoliško jednoto — kar pa nas nič ne briga, dokler je članstvo dotične jednote zadovoljno — bi radi diktirali tudi S. N. P. J. 2. večkrat so izgnili svoje dolge prste po naši jednoti in ko so dobili po prstih, so jih umaknili. Zdaj so jih zopet izgnali.

Kutaraki list je te dni adresiral na Prosveto — ultimatum, hahaha! Kutaraki diktator zahteva, da mu do 15. aprila poverno, kdo nam je dal pravico pisati v Prosveti tako kot pišemo. Ali ni to kutaraka predrznost, najnevarnejša predrznost, ki še prekaša vse meje?

Gospodje frančiškani, kdo je pa vam dal pravico staviti nam taka vprašanja? Kdo ste vi, da bi utrudili Prosveto hoditi k vam na odgovor in zagovor? Ali se vam morda sanja, da živimo v časih svete inkvizicije? Kje ste dobili oblast, da diktirate gl. odbornikom svobodoljubne Slovenske narodne podporne jednote? Ali vam je članstvo S. N. P. J. dalo ta mandat? Ali vam ga je dala konvencija S. N. P. J. 2. Kdo vam je pooblastil?

Tu se vidi, na kako nizek in smeilen nivo je padla kutaraka politika. Ali ne bi bili mi smešni, če bi klicali urednika Glasila K. S. K. J. na odgovor zato, ker večkrat napade socialiste in načela svobodne misli?

Gospodje diktatorji, diktirajte doma! Tam je vaša svoboda tiaka, govora in laganja. In če hočete poznati pravila S. N. P. J., jih dobite sami in čitajte. Urednik Prosvete je najmanj dolžan, da bi vam jih on citiral.

SLIKE IZ NASELJIN

S POTA.

Zadnjič sem se oglasil iz Los Angelesa v Kaliforniji in objubil kaj več poročati o ondotnih valjevskih zemljih. Tako sem nekega dne vzel ponujen vozi listek, da sem se zastoj peljal na finem in velikem avtu daleč iz Los Angelesa proti gorovju San Fernando. Tja so nas peljali večje družbo. Ob prihodu so nam dali prigrizek s fižolovo juho, na kar nam je govornik kako uro razlagal o bogastvu ter namigoval, kako hitro človek obogati, če od njih kupi zemljo. Govoril je tako kot bi sami cekinili letali po zraku. Po kupitjski pridigi smo dobili vsak enega agenta, ki je razkazoval leto posajene s cvetočimi in dozorevajočimi limonami. Po drevju je lepo dišalo limonovo cvetje.

Agent je pripovedoval, če dam za loto \$1100, ali da vsaj nekaj dam nanjo, drugo da bom odplačeval, pa bodo skrbeli za loto, limone bodo spravljali v zavoje, jih prodajali in dobiček dali meni. Komaj sem se ga odkril, ko mi je vse to pripovedoval in šel sem peč več milj daleč do mesta, odkoder sem se odpeljal nazaj v Los Angeles.

Veliko je takih zemljiških posredovalnic v mestu, katere love kupovalce in tudi prodaje vsakemu, komur le morejo. Komu se morda res včasih primeri, da dobro napravi, gotovo pa se kompaniji vedno posreči. Nekaj ališnega je bilo leta 1896, ko je rev. Peter Jeram zbarantal ono takozvano Rajsko dolino, pri čemer so Slovenci izgubili ogromne tisočake. Ona zemlja je že enajstlet prodana, pa vedno iznova še čaka kupec. Rev. Jeram je pisal o figah, ki tam rastejo in rode po večkrat na leto. Hvalil je zemljo kot objubljeno deželo, sam pa je veljal kot odrešenik slovenskega naroda. Ko so pa rojaki prišli tja, je ravnal anjimi tako, da se nekateri pri pripovedovanju samo zgražajo nad tiranostom zemljiškega agenta rev. Petra Jerama.

To omenim le reditega, ker tudi dandanes delajo veliko reklamo. Pridite, same čebelice, ki so aljo med pozimi in poleti, vas bodo redile! Marsikdo, ki kupi tu zemljo, ne more nikamor naprej, zato gre nazaj odkoder je prišel, ko je ob vse svoje težke prislužen denar.

Prihodnjič kaj več iz San Franciscu, Cal. — Matija Pogorelec.

Ponudbe za gradnjo slovenskega doma.

Farrell, Pa. — Dne 21. t. m. so bile razpisane ponudbe, kateri

podjetnik bi ceneje postavil naš Slovenski delavski dom. Dobili smo več ponudb od raznih podjetnikov, a rojaki, ki niso se poslali, imajo čas do 3. aprila. Dne 5. aprila bomo podpisali pogodbo s tistim, ki bo najmanj računal. Prosim, kdor misli resno, naj pošlje politeno ponudbo z zmerno ceno. Cene se za danes še ne objavljajo, objavljene pa bodo po redni mesečni seji, ki se vrši 4. aprila. Pridite vsi, ker ta dan bo odločilen za nas vse ter pisan v zgodovino naših rojakov. — F. Kramar, Box 441, Farrell, Pa.

Plašno uredniku.

Fairport Harbor, Ohio. — Dragi urednik: Uljudno Vas pozdravljam in želim Vam zdravja, ter še več moči, da bi še bolj prijemali tista človeške trte, ki žive samo na račun ljudske neumnosti. Priloženih je \$3.80 kot letna naročnina za naš dnevnik Prosveto, katerega sem tako težko pogrešal odkar nisem mogel brati vsake številke. To je list, ki v resnici je za nas slovenske delavce ter bi tudi moral biti vsakdo naš naroden. Poduči nas o naših pravicah, nudi nam izobrazbo, kot bi je v nobenem drugem listu dobiti ne mogli. Mnogim, zelo mnogim je Prosveta že odprla oči, ko so jo enkrat začeli čitati. To je pač najboljši dokaz in najboljša reklama za dnevnik naše S. N. P. J. istota, ko najboljšje in najmočnejše slovenske organizacije v Ameriki.

V svetem pismu stoji, kako je Kristus z bčim naganjal kramarje iz templja. Kolikor je takih kramarjev z vseh strani. Saj vse skupaj ni več drugega kot umazana kupčija. Duhovščina pa nam najhujše kramari z vero, zadnje čase pa se je lotila udajati se delavstvu. Toda ljudstvo bo zahtevalo račun. Po obračunu bo pa zasijalo solnce, hinarščine in nevoščljivosti, ki se danes širi v cerkvi, ne bo več, vsi delavci bomo prijatelji.

Pozdravi čitatelje "Prosvete" in naroči jim, da pridobe Prosveti veliko novih naročnikov. — Johan Južna.

IZ PRIMORJA

Nobene slovenske in hrvaške šole ni več v Julijski Krajini. Italijanska gospoda se je zvjivala in lagala, da tudi drugi nimajo manjšine svojih šol. Predzrnla se je zatrditi celo, da jih nimajo niti Nemci v Čerkoslovaški. Resnica pa je ta, da se je šelo začetkom tekočega šolskega leta v Čerkoslovaški 3034 nemških šol, katere poseja 276.152 učencev. Potem imajo Nemci polno strokovnih, srednjih šol in univerze. Jugoslovenci v Julijski krajini se ne udajo in ne odnehajo od svoje zahteve. Svoje šole morajo zopet dobiti!

Umri je v Trstu znani gostilničar Angel Dekleva.

Fašist Bevar. Sed let je preteklo, odkar je preminul tržaški fašist Floriano Bezzar. Fant 18 let je bil Cveto Bevar, ko ga je preminil in potegnil nase naglo naraščajoči italijanski fašizem. Takrat so prirejali fašisti iz Trsta strahovalne izlete na deželo. Na nekem takem izletu je bil tudi Bezzar. Ko so se vračali zvečer domov, je počil strel in na kamijonu se je sredi fašistov zgrudil zadet baš mladi Bezzar. . . Fašistovski glasilo proslavlja obletnico smrti z genijivimi besedami in dostavlja, da Bezzarja fašisti nikdar ne pozabijo.

Zenski fašiz je dobila končno tudi Gorica. Dolgo je bilo obnavljanje, slednjic so le spravili na zborovanje okoli 200 gospa in gosposičen in ustanovila se je ženska fašistovska organizacija. Zborovanje je vodil dr. Sturani (pred vojno Sturnig).

V Cerkljah imajo sedaj tudi sekijske učiteljske fašistovske organizacije. "Povodni med Slovenci načeljujejo taki sekijski seveda italijanski učitelji. Vsaka takšna ustanovitev je svečana in pridejo zastopniki vseh oblasti. Izmed učiteljev je bilo navzočih 31, odsočnih 7. V odbor sta izvoljena tudi učitelj Lapanja in učiteljica Močnik.

Na škofjski konferenci v Goslarju so v letu 1957 škofje obsodili na smrt več "brezvercev", ker so se branili ubijati in uživati kokosi in se hranili samo s sočijem. Celu vegetarijanci so morali sprejemati torej mučeniške krohe.

Financiranje fašistovskega divjanja

(iz J. Murphyjevega članka v reviji "Nation").

I. Eno dobro stran ima razpravljanje o italijanskem dolgu v Združenih državah, in ta stran je, da javnost izve nekaj dejstev glede financiranja fašizma. Lanskega julija je fašistovska vlada odločila finančnega ministra Stefanija in postavila na njegovo mesto grofa Volpija. Cln je bil znamenit. Padec Stefanija je imel namen, da se približajo londonski bankirji s posojilom, kar pa se ni posrečilo. Fašisti so se kaj obrnili na Združene države. Volpi je izbran za načelnika delegacije, ki je šla v Washington. On je namreč spretno orodje v rokah industrijalcev in bankirjev, zlasti pa vladajoče finančne skupine ter vodilnega denarnega podjetja Banca Commerciale. Volpi sam ni nikdar pokazal kakih posebnih zmognosti na polju državnih financ, toda pokazal se je kot navih in nepopravljiv mešetar pri trgovskih in finančnih poslih.

Banca Commerciale in Credito Italiano sta vodilni bančni skupini v Italiji. Onidve imata nekako nadvlado čez laške finance in zato tudi kontrolirata industrijalce v Italiji. Banca Commerciale je bila ustanovljena od nemških agentov v Italiji in je začela z manj kakor pol milijonom dolarjev glavnice, a se je tako povzpela, da je postala najmočnejši mednarodni finančni zavod. Ta banka ima tudi veliko večje mednarodne interese kakor Credito Italiano ter se baha, da je v glavnem njena zasluga, da ima Italija fašizem. Njena kontrola je takorekto popolna in tudi grof Volpi ni nič drugega kakor agent banke Commerciale, ki ga je vposlila v finančnem ministerstvu. Pri washingtonski delegaciji je Mario Alberti za stopal banko Credito Italiano.

Kakšne naloge je imel grof Volpi, ko se je podal na pot v Združene države? Naročili so mu, da se mora vrniti s posojilom, naj ga stane kolikor koli. To je bil tudi namen njegovega potovanja. Volpiju so naročili, da mora sprejeti pogodbo za poravnanje dolga pod kakoršnimkoli zahtevami Washingtona, toda pridobiti mora zlasti za prvih pet ali deset let kolikor mogoče nizka plačevanja, kar je prvi pogoj za izravnanje dolga. Mnogim se je kar čudno zdelo, da je Italija tako nenadoma pripravljena na izravnavo vojnih dolgov. V splošnem so namreč smatrali, da Italija sploh ni dolžna povrniti, ali da dolgov vsaj nikoli povrniti ne bo. To je tudi še vedno načelo uradnih fašističnih propagandistov. Leta 1922 je Bonar Law prišel s ponudbo, da se črta vsi italijanski vojni dolgovi Angliji, češ, da so malenkost. Italijani se niti z malenkostjo niso hoteli ukvarjati. Zakaj pa so sedaj pripravljeni plačati malone celo vso to Ameriki in Angliji? Odgovor je, da izravnavo teh dolgov sedaj ne podvzamejo v interesu svoje dežele, temveč v interesu bančnih trdk, katere podpirajo fašizem. Banke, ki so podpre fašistovsko vlado, potrebujejo zlato iz inozemstva, da iznova napolnijo svoje blagajnice, ker so imele toliko stroškov v vzdrževanju fašizma. To je poln, katerega niso videli izven Italije — odnošaji med fašizmom in finančniki.

Bankirski mogotci so vzprijeli vso fašistovsko tragikomedijo. Oni so glavni impresariji, Mussolini in njegove črne srajce so samo pozorišne "zvezde". Samo enega dogodka je treba, pa se bodo pokazali ti odnošaji. Takoj po izjavi poljske neodvisnosti je Banca Commerciale šla na spekulacijske avanture v to državo. Prišel je splošen finančni polom, ki je zadel vso Evropo leta 1920, 1921 in 1922, v katerem je bila prizadeta Poljska še radi vojne z Rusijo. Banca Commerciale je prišla v veliko zagato, svojih interesov na Poljskem ni mogla več rešiti in zato se je ozila po fašistih in njih vladi. Rezultat je bil skandalozno poljsko posojilo, ki so ga aranžirali spomladi leta 1924. Po pogorju je poljsko posojilo v Italiji znašalo 20.000.000 dolarjev po 7% obresti. Poleg tega je bilo posojilo izdano po 89 za sto dolarjev in Banca Commerciale je edina dobila pravico razpisati to posojilo. Italijanska državna zakladnica je garantirala posojilo in Banca Com-

merciale je na ta način dobila še osem pik. To pomeni v nefinančnem prirostem govoru sledeče: Fašistovska banka Commerciale je poleg skopuške in krvocele vlade vzela še osem procentov vsega posojila poljskemu ljudstvu. Poljski so v resnici prejeli samo 81 procentov posojila, plačevati pa morajo oduke obrestih od celega posojila. Vsa gotovina za posojila je šla skozi Banca Commerciale, da je banka še na ta način nekaj zaslužila. Izstradano italijansko ljudstvo je moralo torej zbrati 20.000.000 dolarjev, da so jih njeni fašistovski finančniki, potem, ko so spravili 18 procentov v svoj šep, lahko naložili v tuji državi.

Skandal s poljskim posojilom je tu popisan, da je lažje razumeti fašistovsko politiko za izravnavanje vojnih dolgov, kajti neobhodno potrebno je poznavanje sil, katere so za fašistovsko vlado, če človek hoče vse spekulacije dobro razumeti. Kadar bo prišel finančni polom, ne bo trpel nihče drugi kot ljudstvo, kajti ljudski prihranki so, a katerim denarni mogotci spekulirajo. Če bo vojna ali mir, prosperiteta ali skrajna beračija, finančni krvoceji, katerim je danes vsa Italija pod nogami in odvisna od njih milosti, bodo napravlili še ogromne dobičke. V njih interesu je tudi, da državni proračun ni balansirani. Smotno prikazovanja, da državni račun Italije ne izkazuje dovolj dohodkov za kritje vseh izdatkov, je, prepričati Ameriko, da fašistovski režim vzpostavlja državni budget in postavlja Italijo v prosperiteto ter je reditega vreden finančne podpore. Dejstvo pa je, da so gospodarske razmere v Italiji danes tako strašno grozne in jih more slutiti samo tisti, ki Italijo poma odznotraj in ki ve, kako fašisti vodijo državne departmente. Važne dolgove in plačila v glavnih knjigah več ministertev so kar črtali in jih prezirali, tako da postavke sploh niso prišle v državni proračun. Fašisti so uvedli nov sistem, ki ga imenujejo odloženi dolgovi, kar pomeni toliko, da na primer vlada potroši milijon dolarjev za javna dela v enem letu, a od tistega dovoli v državni proračun samo eno dvajsetino. Odloženi dolgovi (debit) so se na ta način nakopili do dvajsetih milijard lir, kar je toliko kot ena milijarda dolarjev. Nihče pravzaprav ne ve, kako ogromna je dolgovna poplava sedaj. Parlament ne kontrolira državne zakladnice, od katere tudi ni nikoli objavljena nobena številka, na katero bi se državljani lahko zagnali. Pri vsem tem pa se nadaljuje orgija potrate. Skoro vsaki dan se sprejmejo nove odredbe, ki garantirajo podporo fašistovskim avanturam. Ogromni so stroški za vzdrževanje narodne milice (črnih srajc), katere šteje še vedno 300.000 mož, vpisani pa so stroški kot dolgovi po glavnih knjigah ministerstva za notranje zadeve, ministerstva za vojsko in državnega departmanta za železnice.

Jako priljubljen je način razbremenjanja državnih stroškov na občinske uprave. Posebno je znamenit pojav zadnjega dekreta, ki odлага stroške za zapiranje političnih jetnikov na mestne občine. V fašistovski Italiji je ta postavka stroškov kar skokoma rastle. Nobenih priči in dokazov ni treba, policija fašistov enostavno zapre osebo, ki jo osumi, da je nasprotna režimu, vrže jo v ječo in tam pusti ne da bi iskala kakih dokazov, ki bi zaprtega obtožili.

(Konec jutri.)

Japonska modrost.

V Nakabati, ob vznožju sveta gore Fudži, stoji napisa: "Kdor hiti v začetu, malokdaj pride do vrha."

Vino posebno ovira hojo na Fudži. Na isto goro se nanasa šala: "Neumen je ta, ki ni šel na Fudži. Toda pravi norec je oni, ki gre tja drugič."

Drugi japonski narodni izreki so:

Poišči si brod čez plitvo reko, pa misli, da greš čez globoko.

Ko si bolan, pokliči najprej zdravnika, potem pa se spomni Boga.

Iz prvega kozarca pije človek vino, iz drugega pije vino, iz tretjega pa pije vino človeka.

ZANKOVET

Pravilno!

Dnevna vest: Fašistovski zagovornik morilec Matteottija je dejal: "Bog je hotel, da je Matteotti umrl".

Mussolini je danes italijanski bog.

...

Združena države evropeke. Angleški, francoski, belgijski in nemški jeklarski mogotci so se združili v evropski trust jekla v upanju, da bodo lažje konkurirali z ameriškim jeklarskim trustom.

Kri je močnejša kot voda, ampak jeklo je močnejše kot kri.

...

Pripravite se na velik ropot.

Pri letošnjih kongresnih volitvah bodo kandidirali predvsem "mokri" in "suhi". Na eni strani se bo vse cedilo, na drugi pa gorelo. Geala? Včas je "full dinner pail" zelo vlek. Letos ne bo tega. "Poln sodeček" bo le tožnje gealo. Srečni delavci!

...

Neprijateljaki brat.

V kutarskem listu je izšel dopis iz Cicera s podpisom "Cian S. N. P. J." Ako je dopisnik res član S. N. P. J. in je smisel dopisa njegov, tedaj imam zanj par besed:

Dragi brat! Ti praviš, da si v Trunkovem "Pisanem polju" našel nekaj logike, dočim je v "Zankovetu" zastoj lašca. Stavim nekaj, da ne veš kaj pomeni beseda logika in drugič stavi, da še vedno spiš spanje pravičnega in sanjaš stare predsedke. Zelo mi je žal, ker nisi zadovoljen z moje kolono in Prosveto vobče, a ne morem pomagati. Dršim se pravca, ki ga je določila jednota na vseh svojih konvencijah od leta 1907. Večina članov — ogromna večina — je s tem pravcem zadovoljna; če bi ne bila, bi storila korak izpremenitve. Me ne briga tvoje verako prepričanje prav nič, ako pa tebi ni prav, ker jaz javno kažem svoje prepričanje v soglasju z enotnim načelom, si lahko pomagaš. Skušaj izpremeniti načelo jednote, če pa to ne bo šlo, pojdi tja, kjer je "nekaj logike". Jaz nisem nikdar bil in ne bom član katoliške jednote, ker vem, da ne spravim tja. Pa nikar ne zameri. Praviš mi nisem jezen nate. Brat,ski pozdrav.

...

Cegav je denar?

Suhači pravijo, da so se hranilne vloge v bankah pomnožile za stotine milijonov, odkar je prohibicija. Suhači brbljati ne povedo, da so nove vloge lastni na bušgarjev.

...

Vse je zdravo na Broadwayu.

Liga narodov je šla v "spital" za šest mesecev. Medtem Morganova kompanija prepleksa žehevale pisarno.

...

Benito vleče ploho.

Iz Pariza poročajo, da Jugoslavija ne bo poročila Mussolinija. Jugoslavija je še mlada in "lepareka". Radi bi dobila mladega, lepega in bogatega.

...

Znanstveniki pravijo drugič.

Urednik revije "Scientific American" piše v dobri razpravi: "Največji triumf sedanje, mlade vede bo ustvaritev žive stanice iz neorganičnih kemikalnih snovi".

Ko se to uspehoma doseže, tedaj bo potrjena Osbornova teorija, da se je organično življenje na zemlji razvilo iz neorganičnih snovi in da se, kjer so pogoji za to, še danes pojavlja življenje na ta način.

G. Trunk, ki razume vse naravne stvari, pa pravi, da je to malenkost. Največji triumf bi bil njemu, če bi "kak učenjak naredil stanico iz nič", toda na tekega učenjaka bo svet čakal zastoj. Res je! Iz nič ni še nikdar nihče naredil nič in nikdar se bo! Kje pa je "nič" in kaj je "nič"?

...

Ne osidite go zobi!

V S. N. P. J. ni ovčice, torej so tudi volkovi izključeni.

...

E. T. B.

354 ameriških zdravnikov dopis 6. junija pod vodstvom dr. Charleza H. Muga in dr. Williama Pecku na Dunaj, da si ogledajo tamošnje klinike. Preje obiščejo ti zdravniki še Rim, Firence, Piao, Milan, Svico in Nakovo.

Ivan F. Kovač:

GODOVNIKI

* I.

Oblaki, ki so že nekaj dni trdovratno viseli nad našo dolino brez solz in radodarnih namakali rodovitne in nerodovite površine, so se utrujeni razlezi na vse štiri strani in skozi modro nebeško okno je posijalo tako lepo in toplo sonce, da ni bilo prav nič podobno, da kažejo pravih solnčnih žarkov. Solnce je prijazno božalo prazne njive in travnike in prizigalo radost v očeh vseh ljudi. Vseh? Okno čevljarja Šimna je bilo na stečaj odprto. Toda odprla ga je njegova po zakramentu svetega zakona že več prestopnih in neprestopnih let mu dodeljena pomočnica in varuhinja njegovih kreposti. Šimnu sonce ni sijalo. Po glavi mu je brnelo, v grlu ga je mučila žejna in on nikakor ni bil posestnik židane volje ta dan. Izpod klopi so gledali vanj čevlji kakor risi in mu z računsko natančnostjo pripovedovali, kdaj bo rabila gospa Šitarjeva svoje, dalje da je gospodične Končanove še dvakrat poslal domov s sladkimi objubljanji in da je gospod Potokar že tretjič zastopil bil pri njem. Čevlji pod klopi so bili nemisljeni in slobi in Šimen bi dal svojo dušo, če bi v tem trenutku mogel postati karkoli, samo čevljar ne več. Oči je umikal v stran, toda akropoli so se mu prikazovali na vseh koncih in to čedalje več in nazadnje celo v večji in pokvečeni obliki. Obup se ga je lotil, v prepolni kelihi pa je prili-

vala grenkega pelina še bojazni: zdajpazda se odpro vrata in vstopila bo Šitarica, ali pa nepotrebne Končanove in tako naprej s Potokarjem vred. In plačo je večkrat poklilil proti vratom in se vselej stresel, ko so se odprla in je vstopila skozi nje njegova "ona", vidno znamenje nevidne njegove vesti in temeljita njena razlaga v narodnem jeziku. Popolnoma na milost in nemilost je bil izročen Šimen notranjim in zunanjim sovražnikom in muke so obetale biti dolge in prav nič lažje. Na oknu se je v ugodnem razkošju solnčila prelepa bela muca, simbol poledice, ki ji jih ima pregorelo praznovanje zapovedanih in nezapovedanih praznikov.

Toda vsaka sila ima svoje meje in prenapeta struna počne. V Šimnovi razburkanosti notranjosti se je naselila nekak obrnita. Zgrabila ga je neznanaka sveta jeza in z enim mahom je prekalil vrvi, ki so ga s svojo moralno tako nežno objemale. Divje je pogledal proti oknu in je čevlji, ki je imel v roki, z vso silo zaludal v nedolžno belo muco, da se je kar prekucnila z okna, ne da bi se utegnili ustrašiti.

Boja s svojo poročeno Nežiko niti začel ni, temveč se, svest si svoje notranje svobode, junaško opravičil in šel "po opravičilih" kakor se je mimogrede modro izrazil. Ti opravičili pa so bili doma pri Čebetu, aktivnem in koncesijoniranem izvrševalcu mokrega gostoljubja.

II.

Pri Šitarjevih ni bilo še dolgo časa nič novega in Šitarica je docela solidno cvrla običajne

krefo. Paž sta pa pri Končanovih dve dukici in sestrici kar plaval v nenavadni radosti: Cilka in Tilka, na krilih osennajstih in devetnajstih let plavajoči ptičici, gospodariči nad mnogimi premnogimi mladeničskimi srci. Prav se o pravem času sta namreč pravkar prešli od šivljeve noči obleki, kakor jih zahteva čas na plesu. Do podrobnosti sta preštudirali moč svoje lepote in sta to moč stopnjevali pri neštevilnih preizkušnjah in vestranski kritiki s stoterimi sredstvi in sredstvi, ki jim samo ženske glavice vedo izvor in recept. Od pete do ostriženih kodrov bosta Cilka in Tilka novi na plesu in na tihem sta gojili drgetajočo radostno nado, da bosta prvi med prvimi in da bosta zatemnili vse ostale zvezde in zvezdice, če jih sploh kaj bo. (Čemu bi jih sploh treba bilo!) Vse do podrobnosti sta preudarili, če je vse pripravljeno in v redu; kajti o čariti morata vsaka svojega na tihem v srcu izbranega drugega, ali pa vse drage sploh in še ne drage po vrhu. Cilka in Tilka pa sta tudi imeli pravico, gojiti imperijalistične nade. Saj sta dobro vedeli, da sta lepi in starši niso kar tako brez nič.

"Joj", se naenkrat prestraši Cilka. "Kdo ve, ali je Šimen že napravil nove čevlje?"

"Joj, saj res!" se prestraši tudi Tilka.

In sta šli takoj vprašat. Toda od strahu sta kar okameneli, ko sta začeli jokajoče Nežikino poročilo o položaju: da Šimen že par dni prav nič ne dela in da Cilkin in Tilkin čevljev še ni začel ni.

Zdaj sta izgubljeni! V starih čevljih na ples? Pa pri novi obleki? Kaj pa bo rekla Smukova Tončka, in pa objestna Resarjeva Majda in nevoščljiva Komarjeva Režika in škiljasta Novinova Ana? In še toliko in toliko drugih prevzetnic, ničemurnic in primod, ki love moške na najbolj zvite načine, pa so nekateri še grde navrh, da celo šepaste, ali pa tako rejane, da je kar čudno. In pa kakšne jezike imajo! Na primer Strmova Pepa je pravi gad. Do belih kosti obere vse, tega pa ne pomili, kar se je o njej govorilo tam jezen!

Cilka in Tilka sta bili nesrečni do svetlih solz in sta napravili obupen poizkus, da se še rešita: Odšli sta revici namreč k Čebetu po Šimna, da ga pripravita do tega, da jima gre čevlje delat. Med potom jima je nado rastla in celo prijazno sta pričeli govoriti o Šimnu.

"Saj je dober človek, ta Šimen, le malo preveč pije."

"Mislim, da naju bo uslišal."

Šimen si je bil pri Čebetu pregadal že vse skribi in je postal žal se pogumen in se ni bal prav nikogar več, ne Šitarice, ne Končanovih puno in ne Potokarja, niti Nežike ne več, niti čevljev in ne vrat pa tudi mačka na oknu pa!

Cilka in Tilka sta odjekali domov, ko sta alisali vse to in še mnogo drugega! Celo njima samima se število omenili, da sta šli in da sta pametnih mož ne sicer vredni pač pa potrebni. Tak neotesan kmet! Kam naj zdaj gresta? Ali jima bo Šmohar hotel napraviti v par dneh, ko ima pa polne roke dela za tiste, ki so prej naročili!

Izgubljeni sta!

In tako se je zgodilo, da je Cilkinemu in Tilkinemu veselju in zmagoslavju na pustnem plesu bilo prinešeno mnogo skrite bridkosti in skribi zaradi starih čevljev. Pa je Smukova Tončka njih stare čevlje tudi opazila, in Resarjeva in Komarjeva tudi. Strmova Pepa pa je celo rekla, da utegne še kaj drugega biti staro in ne čevlji.

Pa je tudi Šimna čakala pokora. Poleg prahu in pepela na pekelni mu je bavečila spomin s spokornimi psalmi doma še Nežika, katere se je Šimen trezen vedno bal. In kmalu se je kakor prej bal zopet tudi čevljev, vrat, Šitarice in drugih s Potokarjem vred. Najbolj pa se je bal Cilke in Tilke, ki mu nista nikoli odpustili, da ju je spravil v tako sramoto na plesu, kakor da bi pametnih mož res ne bili vredni, temveč le željni.

RAZNO

Največje drevo. Med znamenitosti severne Amerike prištevajo posebno ogromna mamutova drevesa v Kaliforniji. Noplasen je vti, ki ga dobi gledalec, ko vidi pred seboj to veličansko drevo. Dosele največje mamutovo drevo je segalo več kot tri sto čevljev v višino; njegov največji obseg pri tleh je znašal 90 čevljev in deblo se je dalo primerjati z ogromnim stolpom, ker dobi drevo šele v višini 75—90 čevljev prve veje. Mamutova drevesa rasto v gajih gorskih obronkov v Kaliforniji in sicer v višini 3,600 do 6,300 čevljev. Starost tega pragozdnega veličana znaša, ko se zgodi, do 3500 let. Kakšna čuda je doživelo in kaj bi nam moglo povedati mamutovo drevo, ki je bilo že ob Kristovem rojstvu v moški dobi! Skoro vsem mamutovim drevesom manjkajo vrhovi. Viharji so tekom stoletij ali preko njih in jih polomili. Ker se število teh dreves vedno bolj krči, jih tamošnje oblasti ščitijo s postavo v zakoniku. Največje čudo pa je, da so pri tleh mamutovega drevesa že napravili predor, tako velik, da je šla skozen lahko dvoprepna kočija, težko natovoren voz ali pa jezdec na konju.

Najmlajša ruska proza. Po revoluciji je zavzela ruska domača (ne emigrantska) literatura povsem novo stališče. Preobrazila se je v smeri novega pojmovanja ljudske duše in novega pojmovanja dogodkov, življenja narodov in emigrantov.

Vaprico prevrata je trpelo seveda tudi slovo. Vendar se je kmalu opomoglo, zakaj državljanska vojna in gladovanje sta mu dajala obilno snovi. Obrnila je svojo pažnjo predvsem na delavca. Sam Trocki se je v svojem delu "Literatura in revolu-

cija" izrazil: "Naša revolucija je kmet, ki je postal proletarec." Novi ruski literati poizkušajo očistiti se v prošlost, to pa prevesti v novi režim. Jevgenij Samjatin je v svojem delu "Otočani" prav dobro označil sedanje stanje ruske književnosti. "Otočani" so Angleži, oni pa so tudi ruski pisatelji, ki se vegetirajo v komunistični državi, ne da bi opazili življenje sovjetov in njegovih učinkov.

Poleg teh "Otočanov"—Trocki jih imenuje notranje emigrante—, stoje takozvani mušikisti. To so slovestniki, ki jih je revolucija primorala, da alikajo ljudstvo. Mednje se prištevajo v prvi vrsti Pavel Dorahov, Vsevolod Ivanov in Seifulina. Vsi ti očrtujejo revolucionarne kmete v boju proti belim gardistom. Njih tema je v glavnem državljanska vojna. Za nekaj časa se je pojavil med njimi najpomembnejši Veresajev, ki se je proslavil z romanom "V zagati." V tem romanu razpravlja o problemu intelektualcev napram rdečemu režimu.

Po precejšnji "lirski dobi" je l. 1921 z nastopom nove ekonomske politike (Nep.) vzcvetela tudi nova proza. Zastopniki nje so Boris Pilnjak, Izak Babel in Leonid Leonov.

Pilnjak se je proslavil z romanom "Golo telo" in novelo "Snežni metež." On zametava formalni slog in se izraža povsem po svoje. Babel, ki je bil svoje čase odvetnik v Odesi, je v svojih spisih precej suh, dočim je Leonov močno lirčen in sentimental. Njegovo najboljšo delo se imenuje "Konec malega moža."

Občinske volitve v Celovcu so se vršile pred 14 dnevi. Enotna lista Velenemcev in krščanskih socialcev je sicer zmagala, a izgubila dva mandata. Novi občinski svet obstoja iz 10 kršč. socialcev (preje 10), 11 Velenemcev (13), 11 soc. demokratov (11), 3 nar. socialcev (1) ter 1 komunist (0).

INFLUENZA SE ŠIRI

Najboljše sredstvo proti influenci je, da grgrate in ispirate grlo s SEVERA'S ANTISEPTIC-SOL. Rabite to tudi za ispiranje ust in za čiščenje nosnic. Vzrok tega, da imate prehlad, da gre svez zrak skozi. Potem pa če je le kako znamenje influence, ostanite v postelji in vzemite SEVERA'S COLD IN GRIP TABLETE redno. Če je tudi kašelj sraven, tedaj S E V E R A'S COUGH BALM vam da hitro odpravo. S temi tremi zdravili pri rokah imate izredno sredstvo proti napadu influence. Kupite jih pri vašem lekarnarju.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Febr. 28-1926) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi družšveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cicerone za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člani \$5.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

Nov graditelj krvi, živcev in mož. Zdravniki so pronašli, da čudovito pomaga obem, starim in mladim.

Mnogi tisoči jemljejo to novo zdravilo, Nuga-Tone, in dobivajo čudovito odpravo v par dneh. Nuga-Tone hitro povrne prejšnje moč in živost utrujenim in izčrpanim živcem in mišicam. Daje rdečo kri, močne, umirjene živce in čudovito poveča odpornost na vstrajnost. Za slabo prebavo, zaprtje, slab duh, glavobol, slab spanec ni boljšega kot je Nuga-Tone. Isto učinkuje in to jako hitro. Nuga-Tone daje dober tek, trden in poživljajoč spanec, stimulira jetra in regulira odtok, zločede in čreva. Naši čitatelji naj poskušajo to zdravilo, ker zgrube ne morejo imeti. Izdelovalec Nuga-Tone tako dobro ve, kaj isto stori v takih slučajih, da primorajo vse lekarnarje isto jameti in vam vrniti denar, ako niste zadovoljni. Je lahko za vzeti in za približno \$1.00 dobite celomesečno zalogo. Priporočano, jamčeno in na prodaj v vseh dobrih lekarnah. (Adv.)

Njegova žena obranjena

slabega zdravja.—Je še naročil.

P. B. Loder, Lamar, Pa., piše: "Dragi gospodi: Jaz vam pošiljam poštno nakaznico za tri sivoje Bolgarskega želičnega čaja. Moja žena ga je živela več let in ji je ohranila zdravje. Ona pravi, da ne more biti brez tega čudovitega zdravilnega želiča. Bolgarski želični čaj je nekaj čudovitega, da prežene prehlad, pomaga srčnicam, revmatizmu, ledencu in obilnim nerodnostim, ted izboljša kri. Da prežene prehlad vzemite gorkega ko lešete spat.

Vsi lekarnarji ga imajo v zalogi za bolne ljudi po 35c, 75c in \$1.25.

Opazka: Ako želite moj veliki družinski zavori, mi pošljite \$1.25. Naslovite na: H. H. Von Schlick, President, 8 Marvel Building, Pittsburgh, Pa.—(Adv.)

Krasen spomin je

Zgodovinska spominška S. N. P. J. knjiga

"AMERIŠKI SLOVENC!"

Knjiga je ilustrovana s nad 200 slikami, obsega 632 strani, je krasno trdo vezana v plavih platnicah in ima zlate črke besedilo na hrbtu, ter krasen zlat znak S. N. P. J. na sprednji platnici. Sobotratje in sestre S. N. P. J., ter drugi rojaki, knjiga je prvovratno delo in na finem Star English papirju tiskana. Naročite takoj!

Cena je \$5.00

s poštnino vred.

Naročnino pošljite na upravništvo Prosveta,

2657 So. Lawndale ave., Chicago, Ill.

Naročite lahko tudi ZAPISNIK 8. REDNE KONVENCIJE SNPJ., mehko vezan, cena 50c

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC!"

Tovariš Severin

Spisal Ivan Cankar.

Severinov življenje je stopalo korakoma po ravni cesti, Ksenofonovo se je poganjalo, ustavljalo in prevračalo po kolovozih in klancih. Zakenil se je včas, pa ga ni bilo na izpregled po teden dni in dalje; tudi Severinu ni odprl. Nato se je prikazal ves zadovoljen in prešerne volje, uganjal je burke, klital se do jutra po krčmah, zaljubljen se devetkrat od zore do mraka. Ob takih časih je bil ves poln bojevitosti, orjakih načrtov, donebnih upov. "Nisem se ljudem pokazal, kdo da sem; ali kmalu pride čas ... v srcu čutim, da je blizu tista ura ... Takrat, Severin, ti edini moj zvesti tovariš, takrat te primer za roko in te vdigam prav do sebe. Z mano si vodo srebal, z mano boš vino pil!"

Par dni kasneje je bil ves drug; klonil je z glavo, malodušen in potrt do solz. "Severin, tovariš moj, preskrbi mi vrh, da napravim konec po stari slovenski šegi! Čemu to življenje, kam gre? Kaj je moja umetnost, komu koristi? Sovratim jo iz dna srca ... danes sem vasa tista platna pometal na dvorišče. Med vsemi krušnimi posli je umetnost najostudnejši posel: človek razkazuje svojo nagoto in jo prodaja za denar. Če so ljudje spodobnejši od njega in je ne marajo kupovati, se pa še znaša nad njimi, kakor da bi mu delali krivico ... Tovariš Severin, preskrbi mi vrh!"

Severin ga je spremlil v krčmo, Ksenofon se je v treh urah uplajnil ter je vriskal in prepeval.

V svojem prešernem tednu je Ksenofon trosil denar tako nečloveško, da je bilo Severinu do joku. Ču mu je branil, se mu je široko smejal: "Molči, šleva, da te ne ubijem! ... Saj je vseeno — jutri pridem po vrh!" — Pa ni prišel po vrh, temveč zato, da mu je postregel Severin s čajem, kruhom in tobakom ter da je z grenkim obrazom poslušal njegovo žalost.

Tako sta živel Severin in Ksenofon.

Ko je bil Severin štirinajst dni zaljubljen, je rekel svojemu tovarišu:

"Pojdi z menoj, da ti pokažem svojo nevesto!"

IV.

Severinova nevesta je stanovala s svojo materjo daleč v predmestju.

"Dolga je pot!" je rekel Ksenofon.

"Meni se je zmerom zdelo, da je komaj sto korakov!" se je začudil Severin.

"Zaradi ženske bi jaz ne hodil po teh ulicah ... če je kaj prida, bi jo rajši na dom povabil!"

Izba je bila prijazna: bel prt na mizi, bela zagrinjala ob oknih in cvetice, kamor je oko pogledalo. Ksenofonu se je zdelo, da je stopil v kmetko hišo.

"Ta divan pa kar skozi okno!" je rekel, ko se je ozrl po izbi.

Za mizo je stal nerodno in ošabno velik rdeč divan kakor nespodoben tujec v pošteni družbi.

"Nake edino bogastvo!" se je prestrašila Olga, nevesta Severinova.

"Sediva nanj, pa ga ne bova videla!" je rekel Severin.

Olga je stopila po vino; ko se je vrnila ter pozdravila obadva gosta s smehljajočimi očmi, je Severin nenadoma opazil, da mu je nevesta doma mnogo lepša nego na ulici: mlajši in nedolžnejši je njen obraz, lagotnejši njen korak.

"Ze dolgo nisem bil v taki izbi!" je rekel Ksenofon. "Človek se vsi po nečednih kavar-nah, po glasnih in zaspanih krčmah ... živih hujše življenje od navedenega, ki je vsaj v svojem dimu in smradu kaj doma! Pa pride v tako izbo — kakor da je vstopil v cerkev! Zdi se

mi, da bi bil v takem domu človek boljši, čistejši in mirnejši, da bi globlje mislil in da bi bila njegova umetnost večja, od cestnega praha in kavarnskega dima neoskrunjena ..."

Resnična bridkost je bila v njegovem glasu in v njegovih očeh.

"Stori, kakor sem storil jaz!" mu je rekel Severin.

"Ne bi mogel! Zdaj vem, da je vse tako, kakor sem povedal ... pa bi čez teden dni po-begnul iz takega prijetnega doma ter bi se vlačil po najbolj umazanih brlogih. Ciganaka kri je v meni. Bral sem o cigančku, ki se je bil izgubil od svoje družbe, pa so ga pričeli vzgajati za poščenega kristjana. Leto dni se je vrgelno ravnal, ni mu ga bilo enakega v vseh velikih in malih čednostih; ob letu pa je zaigral svojemu krušnemu očetu hlačo ter je izginil brez sledu ... Razumem tistega cigančaka in mu nič ne zamerim!"

Pili so ter si nazdravljali in kmalu so bili veseli vsi trije. Ksenofon je pripovedoval razposajene zgodbe o svojih tovariših ter njih znanah, nato o svojih ljubezenskih prigodah, naposled pa, ko mu je šinilo vino v lica ter mu leglo na jezik, je začel sanjati o svojih visokih ciljih in daljnih potih.

Obadva sta verno poslušala, Severin in njegova nevesta. Severin je opazil, da je Olga včas pogledala na Ksenofonovo roko, ki je ležala na mizi; tista roka je bila čisto bela, polna in nežna. Severin pa se je spomnil, da so njegove roke rdeče in sgrbljene, in ni mu bilo prav.

"Tudi jaz bom nosil rokavice!" je sklenil. — Ko je spremljal Ksenofona domov, ga je vprašal:

"Kako ti je pogodi moja nevesta?"

Ksenofon se je zasmejal:

"Prijetna ženska ... ne zametal bi je človek!"

Severin je molčal.

V.

Par dni kasneje je prišel Ksenofon ves potrt in žalosten k Severinu. Sedel je na zofu in je gledal v tla.

"Tovariš Severin — zadnjič, ko si me povabil s seboj, sem bil tako umazan in nizkoten, da sem se čutil, kako da me nisi udaril na lice. Kar sem govoril, je bilo neumno in nič vredno, kakor da sem bil pijan privrželec v cerkev ... Ali še vse bolj ničvredne in nizkote so bile moje misli — da si jih videl, bi me bil zgrabil za vrat ter me treščil po stopnicah. Živina sem, ne človek! — Včas sem premišljeval, kako da se jaz, ki sem nečist do dna, ukvarjam z umetnostjo in kako da sem najbolj zaljubljen vanjo prav tedaj, kadar sem najbolj oskrunjen. Jasno je: rad bi varal samega sebe in druge ljudi ... rad bi se opravičeval ... rad bi, al kar na svojo roko dajal odvezo. Glejte umetnika! Glejte, kako čista duša, kako visoka misel se izraža v njegovih delih! ... Ali ni to aleparstvo najhujše sorte? Če so val umetniki meni enaki, je umetnost pisan plašč na gnilem telesu gobaveca!"

Velikokrat je poslušal Severin tale in podobne pridige in vselej se mu je grenko storilo. Zdaj pa je nenadoma začutil v srcu neko posebno sladkost, ki je bila skoraj srodna škodoželjnosti. In spomnil se je v tem hipu tiste bele roke, ki je mehko in gospodsko ležala na mizi. Šinilo mu je v misel kakor greh:

"Lahko bi ga sovražil, tega človeka ... prijetno bi bilo to sovrašstvo, slajše nego ljubez-

(Dolje prihodnjik.)